

TURISSA

2a. ÈPOCA

TOSSA DE MAR - ABRIL DE 1990

ANY I - NÚMERO 1

200 PEsSETES

Edita:
Ajuntament de Tossa de Mar

Redacció i administració:
Casa de Cultura

Carta de l'Alcalde

Com a Alcalde vostre, m'agrada presentar-vos la nova Turissa.

Fou una revista que tots els de certa edat coneixem i que sense cap mena de dubtes obrí un camí cultural per a Tossa i va ajudar a donar-la a conèixer històricament.

Sortia, val la pena recordar-ho? després de prèvies operacions d'imatge, gràfica i escrita i repimpollada. Publicava, com hem vist, les nostres coses.

Hem de reconèixer que entre els seus col.laboradors s'hi podien distingir escriptors que, a part de ser d'opinions diverses, també tenien una reconeguda vàlua. No diré noms perquè a més de poder significar relleu per a uns o oblid per a altres, crec que el sol fet de comprometre's a escriure era ja un acte de bona voluntat i que ara globalment els ho hem d'agrair.

Com a mínim, aquella Turissa d'abans ens ajuda ara a mirar amb perspectiva de temps actual unes pàgines de la història de Tossa que val la pena aprofitar.

Ara, a través de la Regiduria de l'Ajuntament i el Director de la Casa de Cultura, amb la necessària i no menys imprescindible col.laboració d'una sèrie de persones que s'hi han afegit i que des d'ara saben que tenen el meu públic reconeixement, s'intenta de nou reflotar el vaixell que és Turissa per emprendre una nova singladura per mars diferents, però en un port comú com a destí final: servir a Tossa, la nostra població.

Confio, podeu creure'm, que els vents ens seran favorables i la tripulació que som tots, ja que l'embarc és voluntari i es pot canviar a cada viatge la marineria segons sol.licituds, estarà a l'alçada d'algun cop de mar que podria sacsejar la nau Turissa.

Voluntat no en falta. Endavant i que tinguem sort.

L'ALCALDE,

Telm Zaragoza i Raig.

LES XÀVEGUES

Escassos ja deuen ser els tossencs que avui recordin haver vist pescar a les xàvegues. Elles foren les antecessores del que avui coneixem per les teranyines, en l'art de pescar al llum.

Quan encara no havia arribat l'acetilè, la barca gran de la xàvega, es carro gros l'anomenaven, portava a popa una teiera, com les que avui veiem encendre el dia de la processó de Sant Sebastià, i amb la seva claror molava el peix que amb el silenci dels remes la barca portava cap a terra. Quan arribaven a poques brases de fons, encenien una bengala i segons els seus colors sabien els que a terra les esperaven de quina barcada es tractava. Llavors, els de la seva colla baraven una segona barca, es carro petit, que portava la xarxa i a cops de rem cenyien la barca gran i amb ella el peix que havia molat. Els que havien quedat a terra tiraven els dos caps de la xarxa a manera d'una art i així treien de l'aigua la cenyida d'aquell dia.

Entre homes de mar i de terra una xàvega n'empleava una trentena. Dos patrons, el del carro gran i el del carro petit, que tenien dret a una paga i mitja del repartiment a fer. Els que s'embarcaven tenien dret a una part, els que des de terra tiraven de la corda a 3/4 de part. Si s'hi afegia un vailet li donaven mitja part. No sé per què el "Cabo de Mar" també en cobrava mitja. L'amo de la barcada es quedava 1/3 part del guany i les altres dues era el que es repartia entre tot el personal.

Tinc dades dels guanys d'una xàvega de Tossa durant la fosca de la segona quinzena del mes de juliol de l'any 1911. En aquella quinzena, cada mariner que tenia dret a una part, va cobrar 29 pessetes amb 43 cèntims, que representava un jornal diari aproximat a una pesseta amb 82 cèntims, tenint en compte que els dies 26, 27 i 28 no vararen, segurament per mal temps, però pensem que també havien de menjar. Però, és clar, tot era relatiu. Hi ha registrada el dia 17 de la mateixa quinzena, una venda de sis mil.lers i mig d'anxoves per un import de trenta-nou pessetes o sia, que deu anxoves valien sis cèntims, i encara, cinc anys més tard, al 1916, el senyor Marcel.lí Audivert, era anomenat mestre de Tossa, amb un sou anual de cinc-centes pessetes, és a dir, un jornal que no arribava a una pesseta amb quaranta cèntims "sin derecho a recibir otras retribuciones y demás emolumentos legales" hi afegien des de Madrid.

Però més del que jo pugui dir, us donarà una imatge del que era una xàvega una poesia que he trobat entre llibres vells, premiada l'any 1917 als Jocs Florals de Barcelona i de la que era autor un poeta anomenat Ramir Torres i Vilarró, nascut a Barcelona però que escriví molt sobre la Costa Brava.

Diu així:

Tantost la platja amb la foscor s'abriga,
foscor que sols traieix la llum del far, (I)

deixant els pals a on s'arrepantiga (II)
el llagut que du el foc, es fa a la mar.

Com un monstre infernal porta a la gropa
la gegantina antorxa del fester (III)
que encén mil lluïssors, rera la popa,
amb son flam que s'agita llengoter (IV)

Pescadors demaiant la sardina a l'entorn de la pesca. Anys trenta

Pausadament s'allunya de la platja
i tenebre endins se'l veu surar,
crisantema de foc que empeny l'oratge
amb sa tèbia alenada mar enllà.

Atapada es la negror nocturna
al seu voltant. Va fent-se més petit...
Ja es sols un punt vermell, ja es una espurna
pariona dels estels de l'infinit.

I sura incert tota una llarga estona.
A la fi es va acostant ... creix poc a poc...
i quan el vent de terra l'esperona
sembla el fester un niu de serps de foc.

Com més vorer, direu que més s'abranda.
Tota la mar prop seu es un llambrai.
Ja el mariner, deixant els remes en banda,
movent una llanterna fa sogai. (V)

S'ou un planquí que estrident grinyola...
remor de passos... veus... i un lleu brogit;
es la barca d'enterra que rossola
plata avall fins que en l'aigua enfonsa el pit.

Aletejant de remes lleugera marxa
en busca del llegut que du el fester
i, part de fora, li cenyeix la xarxa
que al peix que el va seguint fa presoner.

Ja des de terra van cobrant; ressonen
crits i renecs i un incessant tragí,
i "Tira de llevant!" els uns responen
quan altres criden "Tira de garbí".

I s'endevinen, prop de les onades,
d'una taiera a la oscilant claror,
dues rengleres d'ombres encorvades
dessota una invisible feixugor.

L'una i l'altra s'acosten; ja es dissenya
llur silueta prop del mòvil flam
i els rostres bruns i d'expressió ferrenya
relluen, bo i suats, amb tons d'aram.

Els escalons han arribat en terra
- la xarxa deu ser plena a rebotir-
Tota la gent amb més braó s'hi aferra,
que com més pesa, més els fa enardir.

I va creixent, creixent la cridadissa:
"Llavora! Amunt! Oh i va! Oh i hop!
Tiren més fort, i amb una corradissa
treuen de l'aigua, tot botit, el còp. (VI)

Aixís que queda en sec, el peix cueja
amb remoreig de xàfec i s'entén
al damunt de la sorra on brilleja,
bellugadís, com un bassal d'argent.

Mirant-lo, els xavaguers el volt comenten
encara pantejants de llur esforç,
i, en l'emoció d'aquell moment, es senten,
de cansament i joia batre els cors.

.....

La taiera projecta ombres estranyes,
que amb el flam juga l'oratjol encar,
i pel fruit que li han tret de ses entranyes
sembla que plori, amb son murmur, la mar.

Entremig d'uns esculls la lluna bada
son ull que esguarda ple d'encisament...

I la mar va adormint-se anorreada
per la fadiga del deslliurament!

Per la introducció i el recull

JOSEP VILÀ i ROCA

NOTES:

- (I) Es referia al Far del Cap de Sant Sebastià.
- (II) És un castellanisme dels molts que s'usaven en aquelles èpoques. Es podria traduir en s'ajoca.
- (III) És un sinònim de "teiera"
- (IV) Que fa llengotes.
- (V) Alçar des d'una barca un sogall o soga encesa per fer senyals als de terra.
- (VI) Traducció lliure de la paraula castellana "copo". En català "còp" es una xarxa per a pescar en els rius.

Petit Noticiari

1 M'han embarcat a la revista "Turissa". Faré avui i aquí un comentari, de quins resultats casualment podem interferir i inclús canviar la trajectòria de Tossa per als anys que s'acosten i més encara als de més llarg termini.

Em diuen que tinc molt poc espai. En aquest primer número tothom hi vol col.laborar. Esperem que sempre sigui així, que hi hagi una mica de cua per participar-hi.

Bé, com a ciutadà de peu, crec que cal remarcar el canvi històric que s'està produint a l'Ajuntament per la decisió presa als darrers temps. Des de l'estiu passat un dia sí i l'altre també, es parla de Tossa a tot arreu, cosa rara, més rara encara si comprovem que se'n parla en positiu. Causes? Doncs, variades, intrascendents de principi, aparentment.

Després hem vist, sorpresa per a tothom, que no era una cosa sense importància. Braus, sí, braus no. La societat majoritàriament diu NO. Fins quan duraran? Aquí està l'èxit. Moltíssima gent esperava que algú sortís i toqués la campana. Fou Tossa, enrenou a tot arreu, mitjans de comunicació que es mouen com mai a Tossa, televisions que donen imatges insòlites per als tossencs que eren sempre oblidats com un poble perdut. I més encara, tota una primera cadena nacional amb totes les lletres, en un programa de màxima audiència, el PUNTO Y APARTE, per davant del nostre Molt Honorable President, surt el nostre Alcalde, entre sorprès i un xic confós, amb el seu castellà tossenc que donà la volta a les co-

munitats nacionals i encara que sigui en la llengua de l'Imperi, ens colem a totes les llars, competint diuen que amb avantatge sobre el Barça que jugava i perdia, una vegada més, contra els blancs imperials, però donant-nos a conèixer nosaltres com a "hidalgos caballeros dispuestos a deshacer entuertos ancestrales". En aquest cas, la per alguns famosa Fiesta Nacional. Perd el Barça, però Tossa conquereix la sensibilitat de la majoria d'habitants que ho escoltaren i això a la capital de la nació. Bravo. Per avui, prou. Tornarem.

Es noi de bordo

2 CARNAVAL. Començaren els actes de Carnaval 1990 el divendres amb l'arribada de S.M. Carnestoltes i un cercavila que acabà a l'envelat on es feu el pregó de Carnaval i tot seguit un animat ball. El dissabte a la tarda, a la Plaça de l'Església hi va haver el concurs de par riure i seguidament a l'envelat un ball infantil de disfresses. A la nit el ball de la dona. El diumenge a la tarda, la gran rua de carnaval i a la nit ball per l'orquestra Flama de Farners.

El dilluns vam reposar i el dimarts vam acabar de cremar en Carnestoltes amb un cercavila organitzat per l'escola I. Melé de Tossa. A la nit, per acomiadar l'envelat, el Canaval i els saraos, vam acabar amb un ball de disfresses amb l'orquestra Maravella. I fins l'any que ve si Déu vol.

Podem avançar des d'aquí que per a la propera Festa Major de Sant Pere hi haurà la Cobla Orquesta La Principal de La Bisbal i un concert de rock per Sopa de Cabra.

Agraïm a tots l'assistència als actes de l'envelat. Era una prova fer envelat aquest any i creiem que ha estat un èxit. Esperem que l'any que ve sigui més èxit encara, avancem des d'aquí que per l'any que ve ja hem llogat envelat. Més gros, amb el bar a dins i amb taules a les llotges.

3 PELEGRÍ 1990. Aquest any el Pelegrí fou en Joan Josep Ribas i Costumero. I les cotes d'assistència foren les més altes de tota la història.

Tot i la gran concentració d'assistents la pelegrinació transcorrí dintre d'una gran serietat i respecte. Per primera vegada a la història el Pare Pelegrí a Santa Coloma pernoctà al Balneari Termas Orión.

El dia 19 de gener, després de la cloenda de la novena de Sant Sebastià, fou inaugurada i beneïda al carrer de Sant Sebastià una capella dedicada al gloriós màrtir, l'escultura és de l'escultor de Torelló Joan Pujol i la capella fou pintada pels pintors tossencs Spinola i Serrabona. Després de la inauguració a la Casa de Cultura l'historiador tossenc Marius Zuchitel.lo pronuncià una conferència sobre el tema "Mite, veritat i llegenda del Vot del Poble".

4 FESTA MAJOR D'HIVERN 1990 Sant Vicenç. El matí del dia de Sant Vicenç, després de l'ofici solemne, foren inaugurades les plaques als carrers

guanyadors del concurs d'embelliment de carrers de la Festa Major de Sant Pere de l'any 1989. El 1er. premi del carrer Rosa Rissech és obra de X. Spinola. El 2on. premi del carrer Portal és obra de Pedro Roldán i el 3er. premi del carrer Sant Josep és obra d'Ernest Descals.

A la tarda i després de les sardanes a l'envelat, hi va haver un concert a càrrec de La Principal de La Bisbal i la soprano Pepita Bruguera.

A les 8 del vespre a la Casa de Cultura, es va inaugurar una exposició-homenatge a Pepito Vall-llosera on es recull una àmplia mostra de l'obra a l'aquarel·la d'aquest artista tossenc. Les obres exposades foren desinteressadament deixades per col·leccions particulars.

A la nit, a l'envelat, dins el ball de la Festa Major foren escullides la Pubilla de Tossa 1990 i les seves dames d'honor. La pubilla de Tossa 1990 és la Srta. Sílvia Aparicio i les dames d'honor les Srtes. Any Molina i M^o Elena Rivas.

A l'endemà, que celebrem la festivitats de Sant Ramon de Penyafort, copatró de la nostra vila, se celebra com ja és tradicional la missa a la Mar Menuda i tot seguit sardanes a la Plaça d'Espanya. A la nit, a l'envelat, ball per La Salseta del Poble Sec.

L'últim dia de la Festa Major, a les 8 de la tarda a la Pinacoteca Municipal, s'inaugurà l'exposició "Tossa i les seves associacions" que era una mostra de la història de la vila a través de la història de les seves associacions. Hi exposaren: El Grup de Puntaires de Tossa, l'Escola de brodat de la Casa de Cultura, Ràdio Tossa, Penya Blau Grana, Centre Excursionista Tossenc, Amics de la Música, Associació de Pares d'Alumnes, Agrupació Sardanista Tossenca, S.D.P.M. Turissa, Grup de Teatre Xixanet, Unió Esportiva Tossa, Associació d'"Amas de Casa", Associació protectora d'animals i plantes i Sport Tossa.

Com a cloenda de la Festa Major, a la nit va actuar a l'envelat l'orquestra Internacional Maravella.

Josep Salvador CULLELL i CODINA

CLASSES DE VIOLÍ PEL MÈTODE SUZUKI

El dia 11 de gener d'enguany un grup de 16 nens i nenes de Tossa han començat a aprendre a tocar el violí. D'aquesta manera la formació musical abarca, dins el poble, un nou instrument.

Però la notícia també és que l'aprenentatge d'aquest instrument es fa amb un mètode modern: el mètode SUZUKI.

El nom d'aquest revolucionari mètode fa referència al seu creador, el japonès Shinichi Suzuki. Ell agafà l'afecció al violí a Alemanya, quan visqué a casa del científic Einstein, el qual era ell mateix gran violinista.

Suzuki aprèn a tocar el violí als 22 anys. Però uns anys més tard comença a elaborar el seu propi mètode d'ensenyança de l'instrument. Pensa que, així com els nens petits parlen i s'expressen molt abans de saber llegir, han de poder tocar el violí abans de llegir-ne les notes.

El mètode Suzuki dóna molta importància a l'oïda: escoltar moltes vegades la música que s'està aprenent per adquirir la sensibilitat musical; tocar en grup; tenir cura de la correcta afinació de les notes, donant importància a la postura del cos, braç, mans i cara.

A Europa n'hi ha dos centres per a la formació de professors de violí amb el mètode Suzuki: a Londres i a Lyon. Per a diplomar-se cal ser ja abans professor de violí pel mètode tradicional.

La professora de música de Tossa, Srta. Dolors Brufau, és la que imparteix actualment les classes a Tossa i a Girona. El passat mes de febrer tots els alumnes de Tossa van anar a Girona per fer una trobada conjunta amb els de Girona, interpretant junts les primeres melodies memoritzades.

FIDEL AROMIR

CARTES AL DIRECTOR

Volem que a la nova TURISSA hi hagi un espai on tothom pugui fer sentir la seva veu, donar la seva opinió sobre qual-sevol tema.

Esperem les vostres cartes que podeu enviar a aquesta adreça: Revista Turissa. Casa de Cultura. Tossa de Mar.

Cal només que acompanyeu el vostre escrit amb una fotocòpia del D.N.I. Si no voleu que figuri el vostre nom, podeu signar amb pseudònim.

Ànim! Moltes gràcies.

Dues campanes noves per a l'església de vila vella

El 30 de novembre de l'any 1624, un dissabte, les campanes de l'església i una trompa cridaren a reunió els caps de casa que formaven el consell general de la vila. No feia gaire que es congregaven en la sala nova del castell situat al cim del cap de Tossa. Hi eren presents Garau i Jalpí i Gaspar Darder en qualitat de jurats i, a més, Sebastià Arigós, Benet Martí, Antoni Soler, Rafel Bandric, Antoni Darder, Vicenç Rabassa, Joan Lleonart, Garau Darder, Garau Costa, Bartomeu Moré, Joan Gassol, Pere Cassaní, Miquel Rabassa, Montserrat Mont, Jaume Ferro, Antoni Moré, Vicenç Esteva, Garau Font, Jaume Vidal, Cosma Cellers, Garau Jordà, Jaume Martí, Nicolau Prats, Joan Pejoan, Pere Martines, Garau Rabassa, Vicenç Cellers,

que l'activitat comercial d'una nova generació de patrons i negociants, actius i emprenedors, havia creat a la vila un cert grau de benestar econòmic.

Els jurats confiaren l'obra a Miquel Calça, mestre campaner d'Olot, home experimentat i coneixedor de l'ofici. Va quedar clar que la fàbrica s'havia de fer a la vila i que la Universitat forniria tot el metall, l'argila, els rajols, els taulons, la fusta, la llenya i, en definitiva, tot el que calia per a poder montar i portar a terme la fàbrica. El mestre campaner no havia de preocupar-se de res: la vila li posava a disposició tots els homes que fessin falta tant per a la fàbrica dels motlles, per a la fusió, el buidatge, com per a muntar i

Joan Raig, Salvi Prats, Joan Gordils, Benet Stolt, Salvador Sorís i Pere Cellers. Assistia a la reunió Lluís Vinyes, batlle de la vila i terme.

Es tractava de formalitzar una decisió que feia temps que portaven de cap: fer fer dues campanes noves a l'església parroquial. S'ho podien permetre encara que a les arques municipals no sobressin mai els diners. Eren els anys en

col·locar les campanes en el campanar. A tal propòsit anaven a càrrec dels tossencs els ceps, els ferros i les altres coses necessàries per assentar les campanes.

Com se solia fer aleshores, mestre Calça no va ser pagat a jornals sinó segons el pes final de les campanes després de buidades i netejades: 40 sous (2 lliures) el quintar. El preu no era gens negligible. D'altra banda s'assumia molta

responsabilitat. En primer lloc es comprometia a terminar la feina i entregar les campanes, a punt de tocar, dins dos mesos. Però, sobretot, en Calça acceptava el risc de la clàusula d'evicció segons la qual es comprometia a refer les campanes que en el termini d'un any i un dia sí s'haguessin romput. I això a pròpies despeses i obligant-se amb tots els béns. Finalment, la Universitat de la vila li podia pagar part de la feina amb el metall sobrant de la fusió, valorant-ho a preu de cost.

Ignorem el pes de les dues campanes i fins a quan restaren al campanar de l'església. ¿Podem suposar que feren sentir llur so fins a la tarda del 29 de novembre de 1776, quan el poble, en processió solemne, va traslladar el Santíssim Sagrament a la nova església o trobaren estada al nou campanar? En aquest cas havia de ser una solució provisional, car avui dia ja no hi són. De l'antiga església de la vila vella ens roman només una petita campana del 1710, que, com aleshores, escandeix encara els ritmes de l'existència i el batec de la vida religiosa dels tossencs.

Mario ZUCCHITELLO

ÈSSER TU

Durant molts segles, fins pràcticament quan la nostra generació ha vingut al món, el curs de la vida en tots els ordres, també espiritualment parlant, era estable; heretàvem els costums, les formes de vida dels nostres avantpassats i caminàvem segurs sobre el carril d'unes lleis immutables, que ningú no hauria gosat canviar.

Era tan còmode caminar per aquesta via prefabricada com difícil sortir-ne o manifestar qualsevol alternativa al tarannà que ens avalava davant la societat.

Això ha sofert un canvi.

Cal doncs donar una mirada a la realitat actual per tal d'aprofundir la nostra identitat.

Quina és la situació?

- Pèrdua de l'horitzó utòpic.
- La vida en perill.
- Canvis insospitats i accelerats.

Fent una breu consideració ordenada d'aquests punts, hauríem de dir:

Jo sóc una persona concreta, singular, amb el meu carnet d'identitat i la meva fesomia humana i espiritual.

Els homes, les persones, no som fets en sèrie, com els cotxes o els lavabos.

Som quelcom més seriós: som éssers lliures, que ens auto-determinem, responsables dels nostres actes.

Jo, necessito ésser jo i no com un granet qualsevol de la platja, o una gota d'aigua confosa enmig del mar.

Ésser un mateix, tenir una definició pròpia, no deixar-se degradar davant de cap manipulació, ni engany, heus ací l'objectiu que hem d'aconseguir. Però al mateix temps, i en això rau la major dificultat, aquest jo és subjecta a un canvi obligat i accelerat,; és el signe dels nostres temps, sense que això signifiqui la renún-

cia de cap valor dels que anomenem immutables.

En segon terme, haureu observat el fenomen gens afalagador de sentir-vos forasters d'un món estrany, diferent, per bé que és el que coneixem de tota la vida.

A vegades ho diem: Com canvia la gent... M'han canviat el poble... Quin país...

És el nostre, que camina amb encert o s'equivoca, però que ens necessita.

Cal bellugar-se, no quedar-se parat, si volem sortir a la "foto".

Quan som petits ens diuen: Què voldràs ésser quan siguis gran?

A la gent gran no se'ls pot dir: Què seras quan siguis petit? En tot cas, ja han perdut el tren. Ja no hi som a temps.

Sovint la nostra excusa és acusar els altres: Jo vaig marxar de casa perquè no m'hi trobava bé. Baix deixar el treball, o no vaig ésser fidel a la vocació per culpa de l'amo o del mal exemple d'algú...

En aquest mateix nivell reaccionem davant el problema de la nostra vida cristiana: Jo, què vols que hi faci en una Església que no sento meva?

I tenen raó. Com poden sentir-la seva si tal volta no hi han posat res seu, no hi han aportat res?

Jo penso que moltes personès no sentiran mai res, no viuran mai res amb profunditat, per culpa del seu egoisme i de la seva pretensió.

Només l'amor que és correspost, és el que satisfà; no el que es compra amb diners.

Només el que és generós, troba generositat.

No tothom qui diu t'estimo, és sincer.

Només amb la vida es poden demostrar els nostres sentiments.

Mn. Enric.

AVA

La deessa que es passejava descalça

Els grecs, amb la seva saviesa mediterrània, varen crear els seus déus a imatge i semblança dels homes, amb totes les virtuts i defectes, veient-los tan capaços d'encegar-se per les passions amoroses més enfebrides com de destroçar-se pels odis més sagnants. D'ençà dels mites helènics, comparar algú amb aquelles divinitats no és més que exaltar algun d'aquells temperaments que els olímpics havien pres als homes, els mateixos que els impediren en el seu dia ser indulgents amb Prometeu quan aquest decidí entregar-nos el foc sagrat.

Tanmateix que seria difícil d'entendre tantes baralles entre déus i homes si a banda i banda de l'Estígia no fóssim fets del mateix fang. Ben mirat, els mitòmans necessitem creure-ho per sobreviure. Necessitem, com els grecs abans d'explicar-se el món racionalment, enlir les nostres debilitats fins a inserir-les en un mite que ens les passeja amb indolència i que ens les converteix en virtuts admirades en la dimensió més etimològica del terme. Per nosaltres els mitòmans, tant desconnectats pel temps i la nostra cultura jueva de l'esperit de les àgores, n'hi ha prou amb què de tant en tant algun mortal adquireixi el semblant d'alguna divinitat grega per tornar a entendre el món com en els orígens de la mediterrànea, que, possiblement sigui l'única manera d'entendre'l des d'una òptica essencialment humana.

Parlar d'Ava en aquest any en què ens ha deixat i fer-ho en la línia en què ho han fet la majoria de les publicacions setmanals, ara i aquí no val la pena. En aquest paradís blau hem après a estimar la seva absència i, sobretot, l'empremta que ella va deixar sobre l'arena. Mitòmans com som en aquest cau del món, ens hem estimat més forjar-nos cadascun de nosaltres aquesta deessa que va admirar el nostre entorn tant com nosaltres a ella. I volem creure, perquè ben segur que va ser així, que quan Ava va contemplar aquest paradís mariner amb els seus ulls en panoràmica, un mutu corrent de simpatia es va establir entre ambdós. Fins i tot hom s'imagina la seva mirada i sent el seu sospir. I no podia ser d'una altra manera perquè Tossa i Ava són, en la mesura en què valgui la comparació entre una dona i un poble, idèntiques. Aparentment obertes al visitant-han sigut tants els homes que han passat per la vida d'Aval-, però sempre guardant en el raconet més profund, com

Pandora a la seva capseta, els secrets de la vida i la mort. A Tossa s'hi ha d'arribar expressament: no s'hi passa per anar enllac. És com el paradís o el destí. I com Ava se les veu tan humanes que a voltes es cau en l'error de jutjar-les tangibles; tan vulnerables que hom creu que les pot manipular a plaer. Pura falàcia. Cap dels homes que Ava va devorar van arribar a desxifrar els seus enigmes, el mateix enigma que els enamorava i els feia abocarse irremissiblement al seu foc. Una immensa llacuna Estígia, la mateixa que separa els humans dels immortals, s'interposava entre ells i Ella. Varen tenir el seu cos, però no la seva ànima.

Tots coneixem la llegenda d'Ava. Uns més que els altres perquè no tots hem tingut la sort de tenir-la tan a prop com aquella generació de tossencs que la van tenir a frec de pell. Amarades de nostàlgia i adoració ens arriben les veus del passat que ens parlen d'una dona bellíssima que en una vila encara verge es llançava nua a les aigües més blaves i en sortia com una venus per joia d'uns i escàndol de les altres. Un animal amb dimensió divina que eclipsava amb la seva presència el que fos al seu voltant. La femella insadollable que duïa als homes a la perdició i que sense entrar en combat vencia les seves rivals. La deixeblla d'un Hemingway de qui va aprendre a beure el més pur vi hispànic i a viure amb deliri la festa que en deien nacional. L'Ava a qui els matadors de braus per antonomàcia brindaven el sacrifici.

Els més joves hem hagut de reconstruir la història a través de les fotografies d'en Manel, tan bones per la qualitat del realitzador com per l'excel·lent fotogènica del model. Hem vist la pel·lícula una i mil vegades, en la versió comentada dels nostres grans que ens n'explicaven la intrahistòria i ens aclarien la identitat de tossencs desapareguts o irreconeixibles. Hem assumit que Tossa, aquella Tossa tan diferent que surt en la pel·lícula -qui l'hagués tinguda!- mai no va tornar a ser la mateixa des que Ava va ballar-hi jazz entre les runes gregues.

Ben segur que l'esperit d'Ava ronda entre nosaltres. Com una deessa descalça es passeja eternament jove per la platja. Hi ha qui diu que els estimats dels déus moren joves, i potser és veritat. Possiblement si els déus la varen fer tan longeva va ser perquè la veien tal com ells, i compadits de la nostra pobra existència, no van gosar robar-nos-la abans d'hora. Entre altres coses perquè aprenguéssim que la vida, entesa com Ava l'entenia, com un esclat de passió i de bellesa, s'ha de viure en la seva plenitud. I el que Ava mai no va saber és que si els déus no li concediren el fill que tan desitjava, fou perquè després de fer-la a ella van trencar el motllo.

Ja veus, Ava, si en podem dir de vegades sobre tu, ara que ja no hi ets. I doncs, si ni tan sols aquells que varen compartir la teva vida et varen arribar a conèixer, què vols que diguem, infeliços de nosaltres? Ja quan vivies, recordo que de Londres, la teva darrera residència, mai no va sortir cap retret per la premsa, mai no desmentires cap de les falses notícies que circulaven sobre tu. Tu deies que la vida era massa curta per perdre el temps en aquestes futeses, i mentre els altres deien i deien, tu vivies. Potser no vares ser mai feliç, però segur que tal i com la moral burgesa del teu temps -i del meu!- entenia la felicitat, et compensava més no ser-ho. Bé, no et vull torbar més. No voldria acomiadar-me, però sense dir-te una cosa: m'hagués agradat fer-te de doble en aquella escena de Pandora en què neda- ves cap al vaixell ancorat a la badia. Ni que hagués estat per uns instants, per saber del deliri de ser com tu. Te'n rius? Ja plego. Només espero que ens poguem veure, quan els déus ho vulguin, a l'altra vora de l'Estígia.

M^{re} del PILAR MUNDET

JO, EL PARE PELEGRÍ

1990

Estem a set de gener, un diumenge al vespre a la Penya Blau Grana. Va ser sortint, que plounejava, quan vaig trobar en Pere Coris, el síndic. Em va dir que jo tenia de ser el Pelegrí d'aquest any i que em posés en contacte amb el rector, mossèn Enric. Fou molt gran la meva impressió i aleshores, a partir d'aquest dia vaig començar a aprendre el rosari, també repassava el llibre d'en Salvi Gascons, i de tant en tant anàvem a fer alguna caminada amb la meva esposa.

Anaven passant els dies. Es va començar la novena en honor a Sant Sebastià, i alguna vegada hi assistia. El dia dinou vaig visitar l'església de Vila Vella i la de Sant Sebastià a Palafrugell (aquesta última acompanyat de la meua dona).

A l'endemà, em vaig llevar a les quatre del matí i tan sols vaig dormir tres hores, ja que a les cinc havia de ser a l'església tal com havíem quedat amb mossèn Enric. Era el gran dia.

A l'arribar, darrera l'església vaig aparcar el cotxe, i vaig haver de passar d'amagat per un carrer ja que els escombriaires rondaven per aquesta zona. Bé, un cop vaig poder entrar a la sacristia (per darrera l'església), vaig trobar a mossèn Enric i emocionat el vaig abraçar. Ja m'havia preparat l'hàbit i l'esclavina. Seguidament m'acompanyà al museu del presbiteri, em portà l'hàbit, l'esclavina i el sarró perquè em comencés a vestir; després em portà dos cinturons per tal de què n'escollís un, també em va portar les polaines i el mossèn m'ajudà a posar-me-les. Vaig resar, el mossèn em va confessar i en beneí uns rosaris que jo havia comprat a Girona, per resar durant el pelegrinatge.

El temps anava passant i cada cop m'anava enfortint més espiritualment, ja que resava i anava contemplant totes les relíquies del museu: les custòdies i uns caps d'àngels, molt vells de fusta, que penso que provenien de l'església de Vila Vella.

El mossèn anava i venia. Jo escoltava i a fora sentia el xiuxiu de la gent, l'església devia ser plena. Quan faltava mitja hora per les set va ser quan em vaig començar a posar una mica nerviós. Va venir el síndic i em portà quatre barrets perquè en triés un. S'acostava l'hora de la missa.

Ja faltaven tan sols cinc minuts per les set, i van entrar l'alcalde i el síndic. Vam parlar uns minuts, tot seguit vam sortir a fora i al tocar les set mossèn Enric obrí la porta.

Llavors, juntament amb l'alcalde i el síndic em van dirigir cap a l'altar de Sant Sebastià, on es va dir la missa del cantar i a tres quarts de vuit va acabar amb un gran repicament de campanes. L'església, efectivament, estava plena de gom a gom, fins i tot hi va haver gent que va haver-se de quedar a fora per falta de lloc.

Tothom va sortir al carrer i seguidament la processó amb el Sant Sebastià del Tabernacle. Vam passar pels carrers acostumats.

Un capellà que va ajudar a mossèn Enric anava cantant les lletanies. La veritat és que personalment aquesta processó m'impresiona molt, perquè és molt entranyable. Veus poca gent pels carrers, el dia comença a estirar les primeres clars i la visió dels pescadors contemplant-te m'agrada moltíssim.

Un cop vam arribar a la capella dels Socors, vaig resar un "pare nostre" a la Mare de Déu dels Socors i seguidament el síndic em donà el savaconduït i el "durillo" d'or, símbol que serveix per pagar la missa del dia següent a Santa Coloma

de Farners, però que després es paga amb pessetes. Em vaig despedir del síndic, del senyor alcalde i del rector, desitjant-me un bon viatge. Després es va fer en complet silenci, en senyal de dol, des del Socors fins a Can Sènio, actualment "Bar ca l'avi".

Durant aquest trajecte s'acostà un bon amic meu i em digué: "Pare Pelegrí, aquest any no puc venir a seguir-vos perquè no em trobo bé, em sap molt de greu"; jo m'emocionava però no podia dir-li res. Més endavant se m'apropà una altra persona, que cada any va a seguir el Pelegrí descalç i em va dir: "Pare Pelegrí sembla que avui tindrem bon dia", però com he dit abans tampoc li vaig poder contestar.

Vam arribar a Can Sènio i vaig trucar a la porta tres vegades, dient Ave Maria Puríssima. L'amo de la casa va venir a obrir, vaig entrar a la casa i em van donar cafè amb llet junt amb croissants.

Quan vaig acabar de menjar vam començar l'ascens a Terra Negra. Cal dir que també m'acompanyaven dos guàrdies civils per dirigir el trànsit. Segons em van dir em seguien unes cent cinquanta persones, i entre ells dues dones i un home descalços.

Vam sortir aproximadament a les vuit i mitja del matí, i a un quart d'onze arribàvem a Terra Negra pujant per carretera asfaltada.

Arribàrem una mica suats (feia sol), i la meua esposa i la meua filla petita, doncs la gran va pujar al meu cantó fins aquí,

ens tenien preparat l'esmorzar. De seguida els de la T.V.E. van venir a fer-me una entrevista, i també la ràdio. Sort que no tenia gaire gana, ja que quasi no em deixaven menjar!

Quan varen ser tres quarts d'onze vaig pujar a sobre de la típica roca, i vaig dir en veu alta, cridant: "Ja hi sou tots?" Tres vegades.

Vaig beneir el terme amb el bàcul, resant tres "pares nostres" (un a Sant Sebastià, un a Sant Vicenç i l'últim a l'àngel de la Guarda perquè ens proporcionés un bon viatge). Vaig pronunciar unes paraules i donar instruccions per tal d'obtenir un pelegrinatge positiu.

Tot seguit ens vam disposar ordenadament, com sempre s'ha fet, i començarem a resar el Sant Rosari.

Caminant vam passar per Sta. Ceclina, anàvem resant el rosari fins que vam arribar al Molí de Can Poc.

Aquí es va comptant a la gent a mesura que creua una petita palanca situada sobre una riera, i també se'ls dona una insígnia. Ens reagrupàvem en un camp que es troba situat després d'haver creuat la carretera comarcal; per cert, vam trobar un cotxe Nissan el quan vam fer esperar força estona (doncs els pelegrins havien de passar), i es van enfadar amb la gent! Increïble, no?, però finalment van passar.

Continuàrem la pelegrinació tot resant el segon rosari fins que vam arribar per bosc a la pineda on vam dinar, a les dues de la tarda. Quan ens preparàvem per reemprendre el camí, hi havia gent que feia deu minuts que havien arribat, i és que essent un grup de mil dues-centes vint-i-tres persones és molt fàcil que algú quedés rressaguer, la qual cosa em preocupava molt. Recordo una anècdota força curiosa que els hi passà a uns coneguts, a l'hora d'agafar les bosses amb els entrepans per dinar, es van equivocar agafant les de la roba en el seu lloc. Però sortosament uns altres pelegrins els van donar entrepans que els hi sobraven.

Bé, continuant, quan tothom va haver dinat vam marxar, devien ser tres quarts de tres. Començarem el tercer rosari tot donant la volta al terme de Vidreres vam arribar a la carretera comarcal, prop del "cruce" de Sils, on ens vam tornar a reagrupar i els pelegrins van deixar els paquets a l'autocar. Aquí van haver-hi dues persones que es trobaren molt cansades i van pujar a l'autocar perquè ja no podien caminar més. Vam continuar, i al creuar el "cruce" de Sils ja hi havien policies de tràfic parant els vehicles. Molta gent mirava encurosida el nostre pas.

Continuàvem resant, passant pel poble de Sils.

Vam arribar a Mallorquines acabant de resar el tercer rosari; seguidament vaig començar el quart (mai em cansava de resar), i en aquest poble vam continuar per un camí de terra fins a Riudarenes, on vam entrar pel mig mateix del poble, pel cantó de l'església des d'on es veia una vista preciosa que al menys et descansava la vista (en això devien ser més o menys un quart de sis). A l'arribar davant l'església ens esperava l'Alcalde amb els demés membres de l'Ajuntament. Em van regalar un plat de ceràmica, realment molt maco, amb una inscripció que diu així: "AL PARE PELEGRÍ I ALS SEUS ACOMPANYANTS AMB TOT EL NOSTRE RESPECTE, SIGUEU BEN ACOLLITS A LA VILA DE RIUDARENES-DIADA DE SANT SEBASTIÀ DE 1990"; i a més a més obsequiaren a tots els pelegrins amb ampolles d'aigua.

Vam seguir el nostre camí, resant fins havent passat el poble per la carretera de l'Esparra, a cent metres vam agafar el trencant de la dreta i continuàrem per camí de terra amb una visió esplèndida del paisatge.

Tots els pelegrins seguien molt bé, igual que els descalços, però el cansament es feia patent als rostres i en les dificultats al caminar. Jo també anava cansat, amb els peus plens de butllofes ja que portava botes noves, i la vaig ben errar!

Ja fosquejava, eren les sis de la tarda, quan arribàrem a Can Paperé, on vam fer una petita parada. A la casa ens van obsequiar amb ametlles, galetes i un xic de vi del porró. Tot seguit, i més descansats, vam continuar cap a Santa Coloma.

Era fosc. Dos municipals d'aquesta localitat ens acompanyaren des de Can Paperé, doncs aquí ja hi havia bastant de gent que ens esperava.

Darrera meu hi anava la meua esposa entre més persones, que tenia els peus adolorits de les trepitxades de la gent. Les meves filles anaven més endarrera.

Una vegada vam arribar a la gasolinera, tots els pelegrins es van col·locar al meu darrera, amb un gran ènfasi per situar-s'hi; és més, la gent s'avalançava.

L'agutzil em va donar l'entrada a Santa Coloma, després els membres de l'Ajuntament precedits pel senyor Alcalde. Em saludaren i m'acompanyaren juntament amb el senyor Alcalde de Tossa. Abans d'arribar a la capella de Sant Sebastià ja ens esperaven el rector amb uns escolans que portaven una Santa Creu, i en forma de processó anàrem a la capella. Recordo que se'm va acostar una senyora gran que demanant pas a la gent i als pelegrins deia: "DEIXEU-ME PASSAR, SI US PLAU, QUE VULL TOCAR AL PARE PELEGRÍ", i amb molta

devoció vaig notar com aquella dona passava la mà per l'esclavina i em donava les gràcies més sinceres. També se m'acostà una altra senyora que em va dir: "PARE PELEGRÍ, EM VOLEU, SI US PLAU, BENEIR AQUESTES ESTAMPES DE SANT SEBASTIÀ, QUE SÓN PELS MALATS DE L'HOSPITAL?", i jo les hi vaig beneir. Per últim una tercera dona molt ben vestida, em va demanar petxines, que jo no li vaig poder donar perquè se m'havien acabat. Em va saber molt de greu.

Amb totes aquestes vivències curioses, jo quedava impressionat per la gran fe i estimació que la gent de Santa Coloma em demostrava a mi, a la figura del Pare Pelegrí. És tanta l'euforia que tenen que es desborda en alegria. Vaig regalar cents de pel·ledires i petxines.

Entràvem a la capella a les set del vespre, on no va ser possible que entressin tots els pelegrins, car a part de la nombrositat la capella és bastant petita. Vaig trobar al senyor Salvi Gascons que em va dir que si volia, ell em diria l'última part del rosari; vaig accedir perquè havia sigut el meu mestre en els meus llunyans anys escolars (era molt petit). Després el rector de Santa Coloma va pronunciar unes paraules de benvinguda i tot seguit vam anar a l'església parroquial, també a visitar-la.

Al sortir una velleta em demanà petxines, i els hi vaig poder donar perquè el síndic me n'havia donat una bossa plena. La velleta em digué: "ARA SI QUE ESTIC CONTENTA, GRÀCIES PARE PELEGRÍ". Després vam anar a la rectoria perquè el senyor rector em firmés els documents que portava, conforme el Pare Pelegrí havia arribat a Santa Coloma. Aquí també, la mestresa de la casa, ens va oferir un tall de coca i vi dolç.

El Senyor Alcalde em va fer un obsequi.

Vam anar cap el balneari, que és on havíem de passar la nit. Està a un quilòmetre i mig de Santa Coloma i només la meua esposa i en Mario Zuccitello em van acompanyar a peu

i amb una llinterna, ja que hi havia un tram molt fosc.

Una vegada al balneari ens vam dutxar i vam baixar al menjador per sopar. Com a Can Paperé i a la rectoria vaig beneir la taula. Havent sopat vam anar a dormir.

Al dia següent ens vam aixecar a dos quarts de sis del matí i vam esmorzar.

Vam marxar a peu cap a la capella amb la meva esposa i en Mario, car les meves filles van anar amb autocar amb els altres pelegrins.

Anàvem caminant i el paisatge estava glaçat, totes les fulles estaven cobertes de gel. Era ben fosc i el cel estava estrellat.

Vam arribar a la capella a les set menys deu minuts. Em van posar al bàcul un ram de marduix i uns clavells en senyal de joia. Vaig pagar la missa i seguidament va començar. Va ser cantada.

Un cop acabada, els pelegrins van agafar tots un brot de marduix.

Vam començar a caminar, eren tres quarts de vuit. Vam passar pel camí que condueix al balneari, però abans d'arribar hi ha un trencant a l'esquerra. És un camí de terra que passa per darrera de Can Paperé. Vam sortir de la capella quan s'anava fent de dia, tots els camps estaven blancs i al respirar trèiem fum de tant fred com feia.

Les mans em quedaven glaçades però ho suportava amb molta resignació. Estava sortint el sol. Era un paisatge meravellós.

Arribàrem a Mallorquines i vam esmorzar. Ja ens tenien la taula preparada, i abans de menjar vaig resar un pare nostre per en Pau Bardolet, al cel sia, i vaig beneir la taula.

Quan vàrem estar tots ens vam reunir al carrer i vam començar la tornada cap a Tossa. Resàrem un altre rosari.

Vam passar per la carretera d'asfalt passant per Sils. Just al terme de Vidreres vam trencar cap a bosc passant per una urbanització on hi havia un paleta i un manobra amb boina. Al passar se la van treure en senyal de respecte.

Anàrem seguint fins arribar al molí de Can Poc, on antigament hi havien pallers, hi vàrem dinar. És d'agrair als amos per l'aigua mineral amb que ens van obsequiar.

Em vaig fer fotos amb els pelegrins que ho volien. Quan vam estar ens vam dirigir a Santa Ceclina, on hi ha una pujada molt pronunciada que ens va fer suar a tothom ja que el dia també era molt assolellat.

Quan vam arribar a dalt, vaig esperar que tothom s'agrupés davant l'església.

Mossèn Enric em va venir a rebre, a veure com estava i com anava tot. Vaig picar amb el bàcul la porta, ho vaig fer tres cops per demanar entrada dient: "AVE MARIA PURÍSSIMA DONEU-VOS ENTRADA AL PARE PELEGRÍ I ALS SEUS ACOMPANYANTS".

Ens van atendre molt bé. Vam entrar a l'església i vam resar; tot seguit ens van obsequiar amb coca, vi i orxata. A partir d'aquí tots els pelegrins reparteixen bosses de pinyons per les cases de pagès.

Vam anar seguint el camí per dins de bosc fins arribar a Can Noguera, on baixant les escales abans d'arribar a la casa es van comptar els pelegrins, que erem quatre-cent vint. Arribant a la porta i havent esperat a tota la gent, vaig picar-hi tres cops amb el bàcul novament demanant entrada. També hi havia mossèn Enric, que em donà estampes de la capella de St. Sebastià i la cançó dels pelegrins per repartir entre la gent. Ens van servir un refresc a tots. Jo, com a cada casa, també vaig resar i beneir la taula. Abans de marxar vam deixar una bossa de pinyons en senyal d'agraïment. A les quatre i vint aproximadament vam continuar la pelegrinació i arribàrem a Terra Negra on vam agafar el camí de la dreta, de terra, i és quan es comencen a resar "pare nostres" pels difunts de Tossa i per les intencions que algun pelegrí demani. Vam resar fins arribar als "mals passos".

Baixant per la carretera d'asfalt vam arribar a Can Garri-

ga, a tres quarts de sis. Un cop més vaig picar a la porta tres vegades demanant l'entrada. També ens van atendre molt agradablement, ens obsequiaren amb nombrosos plats de coca, figues, ametlles i uns porrons de vi per a tothom.

Aquí ja hi ha bastants pelegrins que no es paren i comencen a caminar cap al Molí Lluny. Per agrupar a tota la gent vam arribar-hi a dos quarts de set, ja era fosc i jo estava molt content perquè arribàvem a terme.

Vaig dirigir unes paraules a tots els pelegrins per lo bé que havia anat el pelegrinatge. Un cop reunits vam dirigir-nos cap a ca l'Armir, l'última casa on ens parem abans d'arribar a Tossa.

Vaig seguir el costum de tirar uns quants pinyons a l'era pels nens i nenes que venen a esperar-me, seguidament es pica tres cops a la porta igual que totes les cases anteriors. També aquí ens van obsequiar amb un refresc i coca. A les set vam començar a baixar, a les fosques, cap a l'avinguda Puerto Rico. Vam ordenar-nos i em vaig dirigir als meus seguidors dient-los-hi: "ARA JA NO ENS TROBAREM MÉS JUNTS. US DONO LES GRÀCIES DE TOT COR. ESTIC MOLT CONTENT DE TOTS VOSALTRES PER HAVER-ME SEGUIT. ESTIC ESPECIALMENT AGRAÏT A TOTS ELS QUE M'HEU AJUDAT A PORTAR LA PELEGRINACIÓ A BON TERME. A LA GUÀRDIA CIVIL I ALS DOS CAPELLANS TAMBÉ DONO LES GRÀCIES I QUE NO HAGI PASSAT RES, SI PUGUÉS US FARIA UNA FORTA ABRAÇADA A TOTS I GRÀCIES." Tot seguit vam anar caminant fins a la Casa de Cultura (antic hospital). Tota l'avinguda estava plena de gent que venia a esperar-me, a mi i als meus acompanyants, amics i familiars. Ja se sentien repicar les campanes de la capella de l'antic hospital i aquí el Senyor Alcalde, el síndic i demés persones de l'Ajuntament m'esperaven. Em van tocar la mà, bé estrenyer la mà, i em donaren la benvinguda. Havien convidat al Senyor Conseller de Governació: Sr. Gomis, i el Sr. Miquel Roca i Junyent.

Tots junts ens vam dirigir cap a la capella del Socors, acompanyats per la Cobla Orquestra Vila de Blanes.

Tota aquesta rebuda m'emocionà molt.

A la capella del Socors hi vàrem arribar a dos quarts de vuit, vaig dir per l'altaveu una part del rosari. Després venia la processó de l'església i quan vaig acabar de resar el síndic em va demanar la documentació conforme havia anat a Santa Coloma i ho havia fet a peu, tant l'anada com la tornada.

Va llegir-la i sortirem els dos a la porta on va dir pel micròfon: "S'HA COMPLERT EL VOT". Al sentir aquestes paraules vaig emocionar-me molt, suposo que és normal: el moment, el cansament, l'ambient, tot s'ajunta en un instant transmetent el sentiment de saber que et trobes a casa.

Aleshores vam cantar la cançó dels pelegrins. Els quatre terrassans portaven a Sant Sebastià del Tabernacle durant la processó on ens dirigíem passant pels carrers acostumats i avui m'impressionava la quantitat de gent que hi havia. Tots els homes duïen la seva corresponent hatxa encesa, i a les finestres de les cases de la Vila així com a les muralles les teïes, es veïen els llums dels pescadors. Semblava que em traslladava molts anys enrera, durant l'època en que sorgí aquesta tradició tan nostra del Pelegrí.

Per fi vam arribar a l'església parroquial. Vaig seure a dalt del presbiteri junt amb les autoritats. El mossèn va dir unes paraules i es va besar una relíquia.

Acte seguit, vaig anar cap al museu de l'església per treure'm les vestidures de Pare Pelegrí. En aquells moments sentia una gran recança perquè tot ja s'havia acabat.

Vaig donar gràcies a Déu que tot hagués anat tant bé, i vaig prometre que durant tot l'any mantindria el sentiment de devoció que m'inondà durant el meu pelegrinatge.

Joan Josep RIBAS i COSTUMERO

PROGRAMA EUROPA CONTRA EL CÀNCER

Dr. Rafael Cubí i Montfort Especialista en Medicina Familiar i Comunitària Metge Titular de Tossa de Mar

El càncer és una malaltia de gran importància al nostre país. De fet és la causa de mortalitat d'un 30% d'homes i un 22% de les dones de Catalunya.

Els principals càncers són en l'home el de pulmó, pròstata, estómac i budell. En les dones el de mama, budell gros i estómac. Per edats el càncer és la primera causa de mort entre els 35-65 anys en ambdós sexes.

És possible la prevenció del càncer?

Sí. Per exemple, el càncer de pulmó podria evitar-se en un 90%. La possibilitat de prevenció de càncers com el de pulmó i el de mama és clara, en altres encara no se sap com dur-la a terme.

La prevenció és possible gràcies al coneixement dels FACTORS DE RISC que té cada càncer, i intentar reduir aquests factors de risc. Per exemple, el tabac és el factor

de risc per excel·lència i ha estat considerat el primer problema de salut pública als països occidentals susceptible de prevenció.

Les activitats coordinades contra el càncer han començat a desenvolupar-se en l'època moderna. A nivell europeu, s'ha elaborat pels experts d'oncologia de la CEE un Codi Europeu contra el càncer, que conté deu mesures bàsiques de prevenció i detecció precoç de la malaltia.

Si aquestes normes es respecten la mortalitat per càncer podria reduir-se en un 15% d'aquí deu anys.

Aquest codi malgrat ésser aprovat l'any 1987, és conegut segons estadístiques per un 25% dels espanyols, i es considera que és necessari que el conegui un 60% de la població a l'any 1992.

CODI EUROPEU CONTRA EL CÀNCER

1. No fumeu. Deixeu de fumar el més aviat possible. No fumeu davant dels altres. Si un fumador vol fer realment quelcom eficaç per la seva salut es deixar de fumar totalment (**ÉS EL MÉS IMPORTANT**).
2. Sigueu moderat en el consum de begudes alcohòliques.
3. Eviteu l'exposició excessiva al sol.
4. Mengeu amb freqüència FRUITA I VERDURA FRESCA I CEREALS amb contingut de fibra.
5. **Eviteu l'excés de pes** i limiteu el consum de greixos.
6. En el treball, respecteu les instruccions tècniques de seguretat durant la producció i utilització de qualsevol substància cancerígena.

MÉS TIPUS DE CÀNCER PODRIEN GUARIR-SE SI ES DETECTESSIN ABANS.

7. **Consulteu al metge en cas d'una evolució anormal de alguna patologia (canvi d'aspecte d'una piga, apreciació d'un bony o d'una cicatriu anormal.**
8. Consulteu el vostre metge en el cas de trastorns persistents, com per exemple, tos, ronquera, canvi de ritme intestinal, perdua de pes injustificada.

PER A LES DONES:

9. Feu-vos regularment un frotis vaginal.
10. Vigileu els vostres pits regularment, FENT AUTOPALPACIÓ MAMÀRIA. Seria important fer una mamografia (radiografia) a partir dels 50 anys a intervals regulars.

LA BONA MARXA DE LA U.D. TOSSA

La U. D. Tossa està afrontant la Segona Regional Grup I amb molta idea. Després de canviar de grup, d'estar en el segon i des d'aquesta temporada en el primer, ha fet que durant una gran part de la temporada 89/90, donés la sorpresa als equips contraris, que en cap moment coneixien la manera de jugar o el caràcter del Tossa. No obstant, l'equip tossenc, l'únic representant de La Selva, tampoc coneixia d'entrada els seus contrincants, però ha tingut un avantatge molt interessant, no s'ha fiat de cap d'ells, mentre que la resta dels equips, debien pensar que per un equip que no es coneix, no seria de gran importància.

Després de la victòria a casa contra el Jafre per 1-0, el Tossa ha de preparar-se per tot el que calgui. A l'hora d'escriure aquesta informació, al Tossa li esperen partits molt intensos, finals anticipades, que arribaran al punt culminant el dia 20 de maig, que es rebrà la visita del Llançà, a priori un dels equips punters i que va punxar el passat dia 8 d'abril a casa del Cabanes, on va finalitzar el partit amb un empat a zero, en favor del Tossa que es va posar a un punt del Llançà i del Roses B, líders fins el moment d'aquesta categoria.

Finalment destacar l'interès dels jugadors del Tossa, que conjuntament amb el seu entrenador i directiva, fan un triangle important per fer el salt a la primera regional.

CINTURONS NEGRES A TAE KWONDO

A finals de març, van ser lliurats a dos joves tossencs, el cinturó negre de Tae Kwondo, a Felip Baltrons i a Marina Colomer, que després de practicar aquest esport més de cinc anys, van arribar a obtenir per mèrits propis, aquesta important graduació. Per haver aconseguit el cinturó negre en el citat esport, van seguir durant aquest temps, les classes pràctiques i teòriques d'en Joan Colomer, en el gimnàs que està situat als baixos de l'edifici de la Caixa d'Estalvis del Mas Font. Després, els examens corres-

ponents a cada cinturó fins aconseguir arribar al negre. També destacar que na Marina Colomer es la primera fèmina, que aconsegueix aquesta graduació de la Costa Brava.

LA CURSA DE L'SPORT TOSSA 78

El passat 25 de març tot i que les inclemències meteorològiques no van acompanyar, es va celebrar la II Cursa Sport Tossa 78, que era puntuable per a la Copa Catalana de Cadets. La cursa que tenia com a punt de sortida i d'arribada a Tossa, va ser tot un èxit, tant en participació com en organització per part de l'Sport Tossa 78, on moltes van ser les persones que hi van col.laborar, inclòs també l'Ajuntament de Tossa. Amb un recorregut de 59 quilòmetres, amb el premi de muntanya a Terra Negra (km 11), primera meta volant a Llagostera (km 39) i segona meta volant a Terra Negra (km 48), van participar-hi 155 corredors cadets d'arreu de Catalunya. La cursa es va caracteritzar per les caigudes, degut al terra humit ja que una estona i durant la sortida, va ploure en gran quantitat, i va fer que després de Terra Negra fins al pla de la cruïlla de Vidreres, les caigudes dels participants fossin molt nombroses. Els corredors cadets no van poder donar de sí tota la competitivitat que s'esperava degut a la precaució per la carretera. Fins i tot el corredor local, en David Arroyo, va ser arrossegat per un altre participant quan anava en el grup del davant i després d'arreglar els desperfectes de la bicicleta, va seguir en cursa, havent perdut més de 10 minuts sobre el pilot de corredors capdavanters. També va fer una meritòria actuació el corredor local Sergi Fernández, que participava en la primera cursa i que va entrar en el segon lloc de la classificació local. El primer va ser David Arroyo. El guanyador de la II Cursa Sport Tossa 78, va ser per l'Alfons Calderón, que a la primera edició va quedar guanyador del premi de la muntanya, i que aquest any també ho va ser, a més a més va ser el primer en metes volants i es va posar el maillot groc, verd i blanc. Una excel.lent organització, de la qual ara ja es prepara la tercera edició de l'any vinent. Com es pot comprovar, és un esport a Tossa que des de fa uns anys, pocs, està fent arrels al nostre poble. Els germans Arroyo, en Joaquim i en David i el propi Sergi Fernández, estan participant en moltes curses d'arreu de Catalunya.

DAVID ARROYO, A LA SELECCIÓ CATALANA DE CA- DETS DE SEGON ANY

El corredor David Arroyo ha estat cridat pel seleccionador català de ciclisme de cadets de segon any. En David Arroyo, que és cadet de primer any, participarà en diferents curses, entre elles a Toledo, dins la selecció catalana de ciclisme amb categoria de cadets de segon any. Important notícia per l'esport tossenc que es va produir fa tan sols uns quants dies.

LES TRES HORES DE RESISTÈNCIA ENDURO

L'equip format pels pilots Roca i Cortés, amb una Kawasaki de 125 c.c. van ser els guanyadors de les 3 Hores de Resistència Enduro, que es van celebrar a Tossa, el passat diumenge 25 de març. La gran lluita de la cursa va ser per la segona posició, entre els equips formats per Figueres-Roure (Gas-Gas 250) i per Rossell-Rossell (Kawasaki 250) que van

acabar en aquest ordre separats per ben pocs segons.

U.A. TOSSA DE VOLEIBOL FEMENÍ ALEVÍ, CAMPIONES DE LA PROVÍNCIA

Les jugadores de la secció de voleibol aleví de la Unió Atlètica Tossa es van proclamar fa poques setmanes campiones provincials de la seva categoria escolar.

ALTRES ESPORTS A LA VILA

No hem de deixar de banda els altres esports que hi ha actualment a Tossa, com són els equips de futbol base de la Unió Atlètica Tossa, els dos de futbol sala de la Unió Atlètica Tossa, el tennis de taula, el bàsquet, etc. que en parlarem en següents edicions de la revista.

VICENÇ GASCONS

VILA VELLA, ÀNCORA I SOMNI

Tossa de Mar és, sens dubte, una de les viles catalanes més cantades i pintades per poetes i artistes. És, també, una vila devota dels seus devots i agraiïda amb els qui l'exalcen.

Fidels a la idea de crear un ITINERARI LÍRIC d'homenatge permanent als cantors de Tossa, als monòlits i panells dedicats fins ara a Sant Ramon de Penyafort, Manuel Vilà, Joan Olivé (Pere Quart) i Joan Guarro, i a Rafael Benet, el proper dia 28 d'aquest mes, dins les Cinquenes Jornades Culturals i Festa de la Santa Creu, es descobrirà a "Vila Vella" un artístic panell de rajola catalana amb la poesia "TOSSA, VILA VELLA" del poeta, amant de Tossa, PERE VIVES i SARRI, composició que és una lletania palpitant de les belleses, físiques i de l'esperit, d'aquest indret únic on "l'aire és dolç del vol de les falcies", on "el garbí s'atura tot besant-ne les balmes i els illots".

El nostre itinerari líric que serà sens dubte una valuosa joia de Tossa, està en marxa.

Pere Vives i Sarri va néixer a Barcelona el 30 de desembre de 1924. Ha publicat onze llibres de poemes, entre ells aquell esclat d'amor a Catalunya, els seus pobles i els seus homes, que és TERRA MARE (1985). D'aquest llibre és la poesia "TOSSA, VILA VELLA" que aviat veurem oberta a sol i a serena entre els pins i les flors, "rusticitat i senzillesa" que van inspirar-la. Un dels poemes de Pere Vives ha estat traduït a cinc llengües europees i al japonès. Ha aconseguit nombrosos premis en Jocs Florals i concursos literaris. Fou mantenidor-secretari dels Jocs Florals de Barcelona l'any 1976. Estima la poesia, la música i la natura.

ESTEVE FÀBREGAS i BARRI

Pere VIVES i SARRI

Poeta
Barcelona, 1924

TOSSA, vila vella

Somniava un vell record.
I sóc pels teus carrers a l'alba prima
quan el mar para quiet
i l'aire és dolç del vol de les falcies.
Cada passa m'atura en el miracle
de la rusticitat i senzillesa.
Coixins de flor entre pins
-margarides, geranis, ginesteres-
carrers estrets i esglaons
vers el far i la Torre de les Hores
amb tot el mar davant, blava senyera.

Penso en els vells pescadors.
Quan baixen a Es Codolar, amb els estris,
per anar-se'n a mar, passat el vespre,
i pel poble, emmurallat,
quan miraven l'enemic ferotge.
Penya-segats d'ídíl.lica bellesa,
balmes i cales, illots,
on el garbí s'hi atura tot besant-los.
Vila vella de Tossa, àncora i somni!

Del llibre "Terra Mare", 1985

La sardana a Tossa

Aquesta vila marinera de la costa selvatana, ha estat i no fa masses anys important nucli musical, especialment sardanista.

Ja a finals del segle XIX, existia la cobla-

Pere Pruñonosa -conegut com a Trumfa-, després passà a l'orquestra "Mendoza" de Figueres i finalment entrà a la "Selvatana" -temporada 1944-45- on hi restà fins el 29 de juny de

sardana "Es Racó de Tossa", peça obligada de trompeta on Maymí demostrava les seves grans facultats tècniques i la seva gran sonoritat. Darrerament els trompetes Ramon Prats de la Principal de La Bisbal i Marcel·lí Tries de la "Ciutat de Girona" l'han tornat a interpretar per goig de tots els sardanistes.

Tornant al fil cronològic, la guerra civil estroncà la vida musical no sols de Tossa, sinó de moltes poblacions on desaparegueren les cobles o tingueren que continuar amb suplències forçades.

Després d'aquest episodi de la nostra història, la sardana es trobà en unes condicions molts cops increïbles com de resultes a l'ordre del general Alvarez Arenas, que d'entre altres coses prohibí les sardanes i els aplecs (ja no parlem de "La Santa Espina").

El temps anà curant les ferides i resorgí l'orquestrina "Montllor Jaç" amb canvis donats per pèrdues de músics i que tornà a amenitzar les veïllades festives fins gairebé el 1944, en que es fundà la cobla-orquestra "Turissa", evidentment amb músics nous alguns vinguts de fora. La primera formació de la cobla que actuà a la Plaça d'Espanya el 9 d'abril d'aquell any comptava amb Salvador Cantenys al flabiol i

La cobla "Turissa" actuant en un carrer de Blanes

orquestra "Moderna" i la societat coral "Lo Pensament", ambdues formacions portades de la mà del músic i compositor Joan Bas Banceells, qui en fou fundador.

La cobla assolí un prestigi molt estimable restant com a testimonis del seu bon fer i les bones maneres dels seus instrumentistes varis premis obtinguts en concursos de cobles - molt freqüents a l'època.

Sense anar més lluny, el 1912 i segons testimoni escrit d'Agustí Ros, la cobla "Moderna" participà en un d'aquests certamens convocats a Palamós, amb motiu de la seva festa major, tot quedant en primera posició al davant de reputades formacions com la Principal de La Bisbal, Montgrins, Principal de Perelada i d'altres.

La tasca del recordat Bas Banceells fou dignament continuada per Narcís Darder Dellonder, músic-compositor amb qualificades dots de pedagog. De les seves mans en sorgiren una munió de joves que el 1934 formaren l'orquestrina "Montllor Jaç". Composaven aquesta formació en Josep Maymí, Salvador Cantenys, Joan Roura, Josep Gotarra, Josep Serrat, Feliu Casas, Joanet i Jaume Darder.

Ben aviat, Maymí destacà com un excel·lent instrumentista de trompeta, fet que el portà a d'altres formacions com la cobla "Girona" on tocà varies temporades al costat de

Durant la seva trajectòria, la cobla "Turissa" amenitzà les festes i actes de Tossa. A la fotografia els veiem a Sant Grau amb la incorporació del tible Josep Serrat.

1963. A la "Selvatana" hi trobà Tomàs Grau, també fill de Tossa, de manera que durant varies temporades els dos trompetes de la cobla eren de la nostra vila.

El 1946 Josep Albertí li va dedicar la

bateria, Josep Loubat de tible segon i saxo, Ramon Cors de tible primer i saxo, Feliu Casas de tenora solista i saxo, Josep Cullerell de segon tenora i saxo gros, Joan Roura de contrabaix Josep Casabó i Silveri de trompetes, i la

parella de fiscorns formada per Eusebi Moré i en Brossa. Per les sessions de ballables interuenien Maria Teresa Solà, Lilián de Nage i els mateixos músics.

Assumí la direcció musical Feliu Casas, que s'encarregava de fer els arranjaments de peces de concert com ara "Zaragata", "Vuelan mis canciones", "El sitio de Zaragoza", "Noche Buena", "Poeta y aldeano", "El cantar arriero", "Molinos de viento"... endemés de compondre algunes sardanes com "Pensant en ella" (1942) i "El celler de Can Font" (1945) i la marxa "Turissa" que era executada en processons i cercaviles.

Ambdues sardanes foren trobades en pèssim estat de conservació, fet que n'impedia la seva execució, que fou possible gràcies a la dedicació del mestre Lluís Duran que molt amablement va accedir a refer-les, essent interpretades en el decurs del segon aplec de la sardana.

Com a tota cobla-orquestra s'anaren succeint els canvis de músics i entrarem a la formació els trompetes Barnés, Costa, Juanola, Gri, el fiscorn i cantant Emili Batlle, el flabiol Dorca i en Josep Serrat com a segon tible, que procedia de la cobla "Unió Artística de Vidreres" (avui coneguda per "Amoga"). Cal destacar que la cobla de Vidreres comptava en aquells moments amb una gran anomenada gràcies al seu primer tenora Ramon Rosell, magnífic instrumentista i notable compositor de sardanes -d'entre elles "L'Hostal d'en Coris" dedicada al mencionat establiment i "Fent Coixí" que va dedicar a Josep Serrat.

Arribaren els primers atacs del turisme i els músics fent cas del reclam que això suposava, muntaren negocis més o menys vinculats amb aquest fenomen, i cada cop fou més difícil trobar un dia i hora per assajar, decidint pel bon nom de l'orquestra disoldrés i deixar per sempre l'activitat musical.

Únicament en Josep Cullerell i en Ramon Cors continuaren en la professió, Cullerell, a les cobles "Carbó", "Farnense", "Els Victors", "La Principal de Bages" on hi feu llarga estada, "Combo-Gili" i el 1975 fundà amb altres companys la cobla "Ciutat de Girona". En aquesta formació Cullerell hi ha restat vinculat fins la seva retirada el 1987, primer com a tenora solista i més tard com a segon. Ha estat en aquests anys que ha donat a conèixer dues sardanes: "L'Escala us recorda" estrenada el 1980 i "El Blau de Tossa" dedicada a la vila de Tossa i que es va estrenar el 12 d'octubre de 1986 en un concert de la seva cobla a la Plaça d'Armes.

Més recentment ha dedicat una sardana a tota la mainada que aprèn a ballar en els cursets de l'Agrupació Sardanista, i que fou interpretada per la cobla "Principal de Banyoles" en la primera Trobada Sardanista Infantil el 19 de juny de 1989, portant per títol "Rebrotos Tossencs" al·ludint a la joventut que haurà de mantenir el caliu sardanista el dia de demà.

El sardanisme està creixent encara que els resultats poden no ser espectaculars, però hi ha varis signes que ho fan evident: la celebració de l'Aplec de la Sardana que cada any

acull a varis centenars de persones, l'augment constant de colles sardanistes que acudeixen al Concurs, la Trobada Infantil, la presència de quitxalla a les nostres audicions... i no podem oblidar els compositors que any rera any dediquen inspirades pàgines musicals a la nostra vila:

"Enyorada Tossa" de Lluís Duran, "Aires Tossencs" de Joaquim Soms, "L'Aplec de Tossa" de Francesc Camps, "A l'amic Francesc" de Lluís Duran, "Tossa Cala Bona" de Miquel Tudela, "L'encís de Sa Boquera" de Lluís Buscarons i tantes d'altres que aniran omplint de joia tots els tossencs, orgullosos de sentir les seves sardanes per les places de Catalunya. En aquest sentit cal no oblidar l'edició del disc

"Sardanes de Tossa" que obtingué gran acollida que ben aviat esperem repetir amb un segon volum que inclourà una selecció de les sardanes que s'han recuperat de l'oblit juntament amb les noves, naturalment amb el denominador comú de fer esment a Tossa en algun dels molts aspectes que ofereix.

La revista TURISSA ens ofereix la possibilitat de fer arribar a tots vosaltres notícies i comentaris de la sardana, i no dubteu que intentarem ferho el millor possible. Fins el pròxim número.

FRANCESC FONALLEDAS

La "Selvatana" amb dos músics de Tossa: Josep Maymí i Tomàs Grau (primer i segon trompeta respectivament).

En fundar-se el 1975, la cobla "Ciutat de Girona" presentava una formació de primera categoria: Josep Puig (El Moreno), Lluís Buscarons, els germans Esteve... i com a tenora solista en Josep Cullerell.

..."el millor de
TOSSA es la seva
llum, el seu per-
fum, el seu color,
la seva vida..."

Josep Pla

